

תנועת הקיבוץ הדתי

יז' אלול תש"ע 27.8.10

גיליון מס' 222

פרשת כי תבוא

מאת הרב אורי סמט, רב קיבוץ מגדל עז
לא אשמנו, לא בגדנו, לא גזלנו...

על מצוות וידוי מעשר

אחת המצוות האחרונות בתורה היא מצוות וידוי מעשר. על החקלאי לעמוד לפני ה' ולמסור "דין וחשבון" על כך שקיים כראוי את כל הפרשות שהוא מחויב בהן. לדעת ראשונים רבים מצווה זו אינה נוהגת בימינו מסיבות שונות, אולם בדורות האחרונים נהגו חלק מהקהילות בארץ לעשות לה זכר באמצעות קריאת פרשיית וידוי מעשרות במנחה של יום טוב האחרון של פסח בשנה הרביעית ובשנה השביעית למחזור השמיטה.

מצוות וידוי מעשר תמוהה היא. בחודש הרחמים והסליחות, שבו אנו מצויים כעת, אנו רגילים לומר "וידוי", אבל הוא כולו חשבון נפש על כל הדברים הרעים שעשינו: אשמנו, בגדנו, גזלנו...

והנה באה התורה ומלמדת אותנו שלעתים שומה על האדם למנות דווקא את הדברים הטובים שעשה, וחז"ל אף כינו את המצווה הזאת בשם "וידוי", ממש בהקבלה למצוות וידוי הקלאסית על חטאים.

עולות כאן אפוא שתי שאלות:

א. לשם מה נחוצה מצווה זו, ומהו הטעם בוידוי על מעשינו הטובים?

ב. כלום אין חשש שהתוודות על דברים טובים שעשה האדם תביא אותו לגאווה? על השאלה הראשונה השיב בקיצור נמרץ בעל ספר החינוך ב"שורשי המצווה":
משרשי המצווה... שנעיד על עצמנו בפינו בבית הקדוש שלא שיקרנו בהם ולא עיכבנו דבר מהם, וכל כך כדי שנזהר מאד בענין.

כדי לחדד את הסברו של בעל ספר החינוך, נדמיין לעצמנו שבמדינת ישראל הייתה מועלית יוזמה חדשה ללוחמה בעברות תנועה: כל מי שירצה לחדש את רישיון הנהיגה שלו יצטרך להצהיר שלא עבר עברות תנועה. כמובן שלחלק מהאנשים לא תהיה בעיה להצהיר הצהרת שקר, אבל אנשים ישרים רבים המקפידים להתרחק מדבר שקר, בוודאי ישפרו את נהיגתם, כדי שיוכלו בעת חידוש הרישיון להצהיר שלא עברו עברות תנועה. נמצא שעצם המחויבות של אדם ישר להצהיר מדי פעם על תקינות מעשיו עשויה להביאו להקפדה מראש שלא יעבור עברה. וכך, לדעת בעל ספר החינוך, אם אדם ידע שפעם בשלוש או בארבע שנים הוא יידרש להצהיר על כך שהפריש כראוי את מעשרותיו, הוא יקפיד בכל אותן שנים על הפרשות כראוי ועל פי ההלכה.

דברי בעל ספר החינוך אכן מבארים את נחיצות המצווה, אולם עדיין נותרה בעינה השאלה השנייה: האם וידוי שכזה לא עלול להוביל את המתוודה לגאווה?

נדרש לשאלה זו הרב קוק בחיבורו עין איה (זרעים, אות טו). חידושו המרכזי הוא שווידוי מעשרות מהווה איזון לווידי הקלאסי שעל חטאים. כאשר אדם מתוודה על מעשיו הרעים, הוא מתמלא בביקורת עצמית, ולמרות היתרונות שיש לביקורת עצמית המביאה לתיקון, יש בה חיסרון משמעותי מאוד – היא עלולה לייאש את האדם; הוא עלול לראות את עצמו כאילו מכף רגל ועד ראש אין בו מתום, והדבר יעכיר את רוחו וימנע ממנו להתרומם. לפיכך,

אומר הרב קוק, לעתים לשם האיזון צריך גם וידוי על מעשים טובים אשר ירומם את הרוח וייתן תחושה טובה לאדם על הדברים החיוביים שבו:

...כך היא מדתן של צדיקים שהם משקיפים על עצמם כמקצרים בצדקה ומעשים טובים, על כן הם רחוקים מגאווה ומסבילים בענוות צדק. עם כל זה, אין טוב לאדם שמדה זאת תפעל עליו יותר מדי, עד שתדריכהו מנוחה ותגזול ממנו ששונן ושמתו ושלוות נפשו... כשם שיש תועלת גדולה לתיקון הנפש בוידוי העוונות, כן יש גם כן תועלת לפרקים קבועים... לעבדי ה' ישרי דרך גם כן בוידוי המצוות, למען ישמח בהם בלבבו ויחזר ארחות חייו בדרך ה'.

בדברי הרב קוק ניתן למצוא תשובה על שתי השאלות ששאלנו. לדעתו וידוי מעשר נחוץ בעיתויים מסוימים דווקא לאור הווידי השגרתית על העוונות, וממילא מי שעוסק בשני הווידיים הללו גם יחד בפרופורציות הנכונות ביניהם, אינו מגיע לידי גאווה. אדרבה, האיזון ביניהם מוביל את החקלאי הצדיק וישר הדרך למצוא את שביל הזהב של הענווה והשמחה. דבריו של הרב קוק עוסקים בפרט ונוגעים בתחום המידות. אך נראה להוסיף על דבריו של הרב קוק שגם הציבור – בין אם מדובר בקהילה, בין אם מדובר בתנועה ובין אם מדובר באומה – צריך למצוא את האיזון הנכון בין הדברים. מצד אחד אין ספק שהציבור זקוק למנגנונים של ביקורת עצמית בונה, של בדיקה מתמדת מה לא טוב ומה עדיין טעון שיפור. אבל מאידך, אסור שהלקאה עצמית תהפוך להיות הקול היחיד שנשמע. ציבור אשר נשמעים בו כל הזמן רק קולות של במה טעינו, מדוע לא הצלחנו, למה אין לנו סיכוי וכו' עלול לאבד את חדות החיים, את האופטימיות ואת היכולת להשתפר ולהתרומם. או אז באה מצוות וידוי מעשר וקוראת לציבור להתנער מעפרו ולהציג אף את מעשיו הטובים; בענווה, בזהירות – אך ללא בושה.

ובזכות ההכרה בדברים הטובים יכול הוא לעמוד לפני ריבונו של עולם ולבקש את ברכת שמים:

הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קְדוֹשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבְרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ...

הרב אורי סמט – נשוי לצהלה ואב לשישה ילדים. גדל בקיבוץ כפר עציון ומכהן כרב קיבוץ מגדל עז. מרצה למקצועות היהדות וללשון העברית במכללת אורות ובמכללת הרצוג.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו

באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat.hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039